

Lesbrief 17 – Nederigheid

Jaar 2

Kim Nataraja

In de wereld waarin wij leven wordt de deugd van nederigheid niet gewaardeerd. In tegendeel, want wat wordt nagestreefd zijn assertiviteit, overduidelijk zelfvertrouwen, materieel succes, beroemd zijn en geacht worden in de ogen van anderen. Wij stellen zelfs nederigheid gelijk met vernedering. En wie vindt het nou fijn om vernederd te worden?

Maar voor de Woestijnvaders en –moeders betekende nederigheid nooit vernedering; het was een noodzakelijke manier van leven. Ook de heilige Benedictus beschouwde nederigheid als één van de voornaamste deugden. Zijn beschrijving past duidelijk binnen de context van een klooster, maar het is nog steeds relevant voor onze tijd. Hij beschrijft de stappen naar nederigheid als een ladder met twaalf treden. De eerste twee treden vormen de basis om de deugd van nederigheid te verkrijgen: "De eerste stap naar nederigheid is dus dat wij de eerbied voor God altijd voor ogen houden en dat nooit vergeten". Wij eerbiedigen God in de natuur en in de kosmos die ons omringt, wij nemen intuïtief het onzichtbare waar in de zichtbare manifestatie en respecteren de goddelijke aanwezigheid in de mensen die wij ontmoeten.

Deze houding van ontzag en eerbied leidt ons naar het besef van onze nood aan God en naar de tweede stap van nederigheid op de ladder van Benedictus: om een egocentrische kijk op het leven los te laten. Onze stelregel moet zijn: "Niet mijn wil, maar Uw wil geschiede" (Lukas 22,42), waarbij wij niet denken aan ons eigen voordeel en onze eigen gevoelens maar in plaats daarvan aan de noden van anderen. "Gelukkig is de monnik die het welzijn en de vooruitgang van alle mensen met evenveel vreugde beziet als betrof het hemzelf". (Evagrius)

De volgende stappen op de ladder leggen nadruk op het belang van gehoorzaamheid – het diepgaande luisteren, waar we in de vorige lesbrieven naar gekeken hebben.

De negende stap op de ladder is "dat we onze tong onder controle houden en zwijgen, niet spreken tenzij er een vraag wordt gesteld." Met andere woorden, er wordt ons gevraagd naar anderen te luisteren in plaats van het recht op te eisen gehoord te worden. Hier gaat het weer om onze egocentrische trots en onze sterke gehechtheid aan de waarheid van onze eigen mening. Dit deel van de deugd van nederigheid was vrij uitdagend, zelfs voor Evagrius. Er bestaat een verhaal over hem toen hij voor het eerst in de woestijn aankwam. Hij vroeg (waarschijnlijk aan Macarius de Grote) het volgende: "Geef mij een advies waardoor ik mijn ziel kan redden". Dit was de normale manier waarop men een oudere monnik aansprak. De Woestijnkluzenaars onderrichten diegenen

die naar hen toekwamen met weinig woorden, maar die woorden waren altijd doeltreffend want zij wisten intuïtief wat de ander nodig had om te horen. Dan gaat het verhaal verder: "De grijsaard antwoordde hem: 'Als je je ziel wilt redden, spreek dan niet voordat je een vraag wordt gesteld'. Voor Evagrius was dit soort advies nogal storend en hij gaf dan ook blijk van enige ergernis dat hij om de gedachte had gevraagd: "Inderdaad, ik heb veel boeken gelezen en ik kan dit soort instructies dan ook niet aanvaarden". Het is niet moeilijk om te zien dat Evagrius nog wat aan zijn trots moest sleutelen! Het verhaal gaat ironisch verder: "Hij had veel profijt van zijn bezoek gehad en verliet de oude monnik".

Wij hebben deze stappen op de ladder van nederigheid nodig voor de beoefening van meditatie. We moeten onze geest gericht houden op de aanwezigheid van God en onze egocentrische ideeën over prestatie en trots loslaten. In alle nederigheid, terwijl we onze nood aan God kennen, zetten we onze praktijk door. De vrede van God die alle begrip te boven gaat, is een geschenk en geen prestatie om trots op te zijn. Daarom beginnen we elke dag opnieuw en in ware nederigheid, geloof en hoop. John Main en Laurence Freeman herinneren ons aan de noodzaak hiervan door te benadrukken dat wij allemaal beginners zijn; het maakt niet uit hoe lang we op het pad zijn.